Х

ХИТРОЩІ – виверти, прийоми, що застосовуються з метою досягнення чи уникнення чогось. Х. часто використовують особи із заїканням, причому це, переважно, відбувається неусвідомлено (див. Заїкання).

Мовленнєві Х. – одноманітні, багаторазово повторювані впродовж мовлення слова («так-так», «ну», «ось», «як сказати» тощо), які іноді можуть бути асемантичними («пуць», «ень», «кіка») (див. Ембол, Емболофразія). Мовленнєві Х. найчастіше вставляються при труднощах у доборі потрібних лексем, перед складними для вимови звуками ([б], [п], [д], [т], [н] тощо) чи словами.

Рухові Х. – надмірні, часто химерні міміко-жестикуляторні рухи, що використовуються при маскуванні запинань. Рухові Х. можуть бути різноманітними: заплющення очей, роздування крил носа, кивки головою, стискання пальців у кулаки, притупування, розкачування тулуба тощо. Рухові Х. іноді перетворюються на рухові ритуали: наприклад, перед тим, як розпочати розповідь, особа із заїканням заплющує очі, переступає з ноги на ногу.

Літ.: 1. Рібцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К.: 2022. URL: https://lib.iitta.gov.ua/733057/

Юлія Рібцун

ХІТИЗМ (від назви грец. літери «хі», що позначає звук [х]) – недоліки вимови звука [х], що проявляються у відсутності, спотворенні або заміні іншим звуком (парахітизм). Замість звуків [х] і [х'] чується слабкий гортанний шум, утворений повітряним струменем, що проходить крізь щілину між зближеними голосовими зв'язками. Найчастіше відбуваються заміни звуками [к], [т], [с] [к'], [т'], [с']. У більшості випадків Х. виправляється на заняттях з логопедом.

Літ.: Логопедія: підручник / [М. К. Шеремет та ін.]; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ: Слово, 2015. – 664 с.

Галина Грибань

ХОХЛІНА ОЛЕНА ПЕТРІВНА (1953 р. н.) – українська вчена, доктор психологічних наук, професор, фахівець у галузі спеціальної психології та корекційної педагогіки, наукові дослідження якої присвячено проблемі корекційної спрямованості навчання та виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

У 1976 році закінчила Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «психологія», працювала на науково-дослідній роботі в Інституті психології, Інституті педагогіки України, Інституті спеціальної педагогіки та психології НАПН України, у якому впродовж 1994–2005 рр. очолювала лабораторію олігофренопедагогіки.

У 1991 році здобула науковий ступінь кандидата психологічних наук, у